

Yttrande

Datum
2025-03-25

Diarienummer
5.1.17-19844/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkande (SOU 2024:56) Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd

Sammanfattning

Konkurrenskraften i svensk livsmedelsproduktion behöver stärkas och djurskydd är en faktor bland många andra som påverkar konkurrensvillkoren. Lönsamheten i animalieproduktionen är svag för kollektivet men den varierar mycket mellan olika företag. Det finns stora behov av investeringar i djurstallar och staten behöver stötta dessa investeringar och de finansiella instrument som utredaren föreslår kan vara en sådan åtgärd.

Den omfattande regelbördan som utredaren pekar på är ett gemensamt ansvar för myndigheter och andra aktörer som ställer kvalitetskrav i livsmedelskedjan. Regler ska vara tydliga och enkla att förstå och följa och på Jordbruksverket är regelförenklingar högt prioriterat.

Jordbruksverket håller med om flera av utredarens förslag när utredaren exempelvis lyfter behovet av forskning om avel och semin, att vi värnar den svenska modellen och behovet av ytterligare biosäkerhetsåtgärder för att skydda animalieproduktionen från smittsamma djursjukdomar. När det gäller exempelvis förslag om utökad skydds jakt och vissa förprövningsfrågor delar vi utredarens intention men anser att det behöver utredas ytterligare.

Jordbruksverket är mer tveksam till lämpligheten av vissa förslag eller om de är genomförbara. Exempelvis är det inte förenligt med EU-rätten att ge husdjurstekniker möjlighet att behandla fertilitetstörningar hos mjölkkor. För flera av utredarens förslag saknas forskning som stödjer förändringarna ur djurvälståndssynpunkt.

Jordbruksverket bedömer att virtuella stängsel kan vara en fördel ur ett konkurrenskraftsperspektiv, särskilt om det används för nötkreatur, får eller get på naturbetesmarker eller andra marker där det är svårt att placera fysiskt elstängsel. Vi ser att det finns potential i denna teknik och att det är viktigt att komma vidare med mer forskning inom detta område och vi föreslår därför att mer grundliga

studier genomförs för att utreda de virtuella stängslens påverkan på djurens välfärd. Vi avstyrker dock förslaget då det med nuvarande formulering omfattar alla djur och sammanhang. Den forskning som finns idag är främst gjord på nötkreatur, får och get men få studier har utvärderat djurvälfärden och det är problematiskt att vissa individer får många stötar. Vår bedömning är därför att det i dagsläget saknas vetenskapligt stöd för att denna teknik ger djuren en god djurvälfärd.

Det är ytterst en fråga för politiken att göra målavvägningen när det gäller beteskravet för mjölkkor. Jordbruksverket pekar på de möjligheter, fakta och forskning som vi tror att regeringen har nytta av i den fortsatta hanteringen av frågan. Att ta bort beteskravet kan vara en fördel för konkurrenskraften som skulle kunna underlätta expanderings och därmed bidra till en ökad livsmedelsproduktion, samtidigt som det innebär en försämring av djurskyddet för mjölkkor.

Övergripande synpunkter

Jordbruksverket instämmer med utredningen att det finns stora behov att utveckla svensk animalieproduktion dels för att inte tappa i konkurrenskraft med övriga Europa, dels för att vår export ska ges förutsättningar att öka. Utredningens problembeskrivning är omfattande där vi speciellt vill lyfta fram områden som låg investeringstakt i kombination med ett gammalt byggnadsbestånd, hög ålder på lantbruksföretagarna samt höga trösklar för att starta ett lantbruk med animalieproduktion.

När det gäller lönsamheten i animalieproduktionen pekar utredningen på att den för kollektivet är svag men med variationer. Jordbruksverket delar uppfattningen att lönsamhet skiljer sig stort mellan företagare. Företagare med god ledningsförmåga och tydliga strategier har bäst förutsättningar för god lönsamhet och det gäller även för företag som lyckats med att nyttja storleksrationalisering. Utredningen pekar på utbildningsbehov i vilket vi instämmer och vi vill påpeka att det är just ledningsförmåga och entreprenörskap som behöver ges mer utrymme.

För att öka svensk produktion och intresset för näringen tar utredningen upp flera möjliga åtgärder. Jordbruksverket instämmer i dessa och vill peka på att istället att bli lantbrukare för unga och nya företagare är speciellt viktigt på längre sikt. Andra utvecklingsområden är finansieringslösningar i form av fördelaktiga lån, riktat investeringsstöd till nystartade företag, ökat fokus på utbildning i företagsledning samt entreprenörskap på lantbruksskolorna. Jordbruksverket anser även att det är bra att anslagen till forskning inom livsmedelskedjan höjs, liksom ett ökat fokus på forskning där det finns uttalade behov från näringen.

Lantbrukarnas regelbörda är tung och regler påverkar kostnaderna för företagen men bidrar också till oro och minskar viljan att fortsätta driva företaget. För att kunna minska antalet regler behövs en förändring på såväl EU-nivå som på nationell nivå. Idag är det vanligt att lantbrukare är anslutna till olika certifieringar

och kvalitetsprogram inom näringen som medför regler att följa. Myndigheter och andra aktörer har därför ett gemensamt ansvar att arbeta med regelförenkling. Jordbruksverket har i uppdrag från regeringen att stärka och påskynda förenklingsarbetet för att nå målen i livsmedelsstrategin samt förenkla regelverket i syfte att minska regelbördan för företag¹. Uppdragen ska delredovisas senast den 15 mars 2025 och slutredovisas den 15 mars 2026.

Färre regler kan underlätta för företagen men rätt regler kan också innebära tydlighet och förenklningar. Inom både djurskydd- och smittskyddsområdet blir det allt fler EU-regler och EU-lagstiftning är ofta komplicerad. I den mån det är möjligt är det viktigt att svenska myndigheter kompletterar EU-lagstiftningen med information och föreskrifter som förenklar tillämpningen. Vi kan många gånger utnyttja möjligheter till nationella regleringar som är bättre anpassade till förutsättningarna i svensk djurhållning. Med detta vill vi ha sagt att det inte alltid är *antalet* regler som avgör hur tung bördan är. Regler ska vara enkla, både att förstå och följa. Lantbrukare ska känna sig trygga med att de gör rätt och vi ska ha en effektiv och likriktad offentlig kontroll som lantbrukare upplever som rättvis och förutsägbart. Detta bland annat mot bakgrund av de strategiska målen i livsmedelsstrategin.

Utredningen har en bred ansats och täcker ett stort antal områden som är viktiga för konkurrenskraften i lantbruket. På flera områden bedömer Jordbruksverket att utredningen inte presenterar tillräckliga underlag för sina förslag och slutsatser för att regeringen ska kunna gå vidare utan ytterligare utredningar och bredare konsekvensanalyser behövs.

Jordbruksverket kommenterar inte i det här läget hur mycket extra resurser som skulle krävas om vi åläggs att genomföra de uppgifter utredningen föreslår men konstaterar att behovet av utökad anslag är betydande. När det blir aktuellt kommer vi återkomma med äskande i budgetunderlag.

Jordbruksverket kommenterar fortsättningsvis de delar av utredningen där vi ser att våra perspektiv och vår kunskap kan bidra till regeringens fortsatta hantering av förslagen. Övriga förslag och slutsatser har vi inga synpunkter på.

¹ Regleringsbrev för budgetåret 2025 avseende Statens jordbruksverk.

Konkurrenskraft och djurskydd (Kapitel 4)

Områden utanför djurskyddsområdet

Kapital för investering

Utredaren föreslår att staten går in med kreditgarantier eller annat finansiellt instrument om 1 miljard kronor i syfte att underlätta kapitalförsörjningen för investering i djurstallar.

Jordbruksverket tillstyrker förslagen om att medel tillförs för att underlätta investeringar i djurstallar. Då investeringstakten under lång tid varit låg finns ett stort behov av investeringar i djurstallar inom animalieproduktionen ur såväl lönsamhets- som djurvälståndsperspektiv. Av de finansiella instrumenten ser Jordbruksverket att kreditgarantier är det mest lämpliga för ändamålet.

För att statens medel ska utnyttjas på bästa sätt krävs att insatsen, i form av kreditgarantier eller andra finansiella instrument, görs för jordbruksföretag som bedöms som livskraftiga och med en god och lämplig affärsplan för att kunna driva sin verksamhet i förlängningen. I dagsläget är bankerna väl lämpade att göra denna bedömning. Det är viktigt att innan ett införande beakta de aspekter och erfarenheter som kom fram i utvärderingar av statliga kreditgarantier då de sist användes på 1970 och -80 talet.

Utökad skyddsjakt

Utredaren föreslår utökad skyddsjakt för vildsvin, kronhjort, dovhjort och rådjur.

Jordbruksverket tillstyrker utredarens intention. Viltskador är ett stort problem för jordbruket och möjligheten att öka skyddsjakten bör enligt Jordbruksverket utredas vidare. I en sådan utredning behöver man bland annat närmare analysera vilka djur som bör omfattas av en utökad skyddsjakt och under vilka förutsättningar, inte minst med hänsyn till djurens välfärd.

Smittskydd

Utredaren föreslår att införa ersättning för förebyggande smittskyddsåtgärder samt utöka de offentliga ersättningarna för produktionsförluster, förstörda inventarier och sanering. Utredaren föreslår också att kycklingföretag inklusive avelsbesättningar inte längre ska undantas från ersättning vid salmonellautbrott och att den så kallade 150/5-regeln upphävs. Vidare föreslås att införa ersättning för smittskyddsförebyggande merkostnader för att uppnå ASF-nivå.

Att lantbrukare får rimlig ersättning för åtgärder och förluster vid bekämpning av vissa smittsamma djursjukdomar är viktigt då det är åtgärder som skyddar livsmedelsproduktion och djurhållning i stort och det bör inte enbart belasta det drabbade företaget. Kostnaderna för sjukdomsbekämpningen har ökat över tid men

kostnaderna varierar mellan olika sjukdomar, djurslag och produktionsinriktningar. Det är framför allt stora epizootiutbrott och stora besättningar som har drabbats av salmonella som innebär höga kostnader för både näringen och staten.

Utredaren pekar på allvarliga konsekvenser av afrikansk svinpest (ASF) och att det krävs ytterligare biosäkerhetsåtgärder för att skydda svensk grisuppfödning. Jordbruksverket delar denna uppfattning. Det är angeläget att fler grisföretag så snart som möjligt uppfyller kraven i Smittsäkrad besättning, ASF-modulen. Det krävs dock stora investeringar för vissa gårdar. Vår bedömning är att staten behöver ge stöd till grisföretagare, men det bör utredas närmare hur stödet utformas.

Vi anser att det är av stor vikt att undersöka vilka biosäkerhetsåtgärder som generellt bör vidtas för att skydda livsmedelsproducerande djur mot smittor och möjligheter till finansiering av dessa. Vi håller med utredaren om att Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) och Jordbruksverket bör få ett regeringsuppdrag för att utreda dessa frågor.

När det gäller ersättningsfrågor kopplat till utbrottshantering enligt zoonoslagen (1999:658) och epizootilagen (1999:657) anser Jordbruksverket att dessa behöver utredas i grunden och föreslår att regeringen tillsätter en statlig offentlig utredning.

ViLA Mjolk och ViLA Får

Utredaren föreslår att Jordbruksverket så långt som möjligt ska förenkla regelverket och minska administrationen samt göra en översyn av anslutningskraven. Vidare vill utredaren att vi ser över möjligheten att förlänga besöksintervallen för veterinären och se över möjligheten att låta djurhållare behandla kalvförlamning inom ViLA Mjolk.

Jordbruksverket motsätter sig inte en utredning men är tveksam till om de föreslagna förändringarna i regelverket sammantaget skulle ge en positiv effekt för konkurrenskraften i svensk animalieproduktion. Vi ser att det är den goda djurhälsan, djurvälståndet, de friska djuren och det täta samarbetet mellan veterinär och djurhållare som är en framgångsfaktor inom just ViLA.

Ett av utredningens förslag innebär också att det ska ges möjlighet att tillåta ytterligare läkemedelsbehandling för djurhållare inom ramen för ViLA. Förslaget behöver utredas utifrån vad det skulle få för konsekvenser för djurhälsan och om det är förenligt med EU:s läkemedelslagstiftning.

Utredaren skriver att en utökad möjlighet för läkemedelsbehandling inom ViLA skulle kunna kompensera för en begränsad tillgång till veterinärer. Utredningen om bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård² presenterade ett liknande

² Bättre förutsättningar inom djurens hälso- och sjukvård, SOU 2022:58.

förslag. Vi skrev i vårt yttrande om den utredningen att frågan om att tillåta ytterligare behandlingar inom ViLA behöver utredas. Vi är tveksamma till om förslaget kommer bidra till ökad veterinärtillgång i glesbygd eller under jourtid.

Behandling av fertilitetsstörningar hos mjölkkor

Utredaren föreslår att Jordbruksverket får i uppdrag att undersöka möjligheten att husdjurstekniker får behandla fertilitetsstörningar hos mjölkkor.

Det är inte förenligt med EU-rätten³ att låta husdjurstekniker hantera vissa av de hormoner som nämns i förslaget. Det är endast veterinärer som får ge dessa läkemedel då det krävs kunskap, rätt skyddsutrustning och försiktighetsåtgärder. De läkemedel som nämns kan ge allvarliga hälsoreaktioner om människor exponeras för dem. Det är även viktigt att en veterinär bedömer djurets hälsostatus i sin helhet innan hormonbehandling görs.

Vi anser att förslaget om att använda och behandla med hormoner och de förenklingar som förslaget är tänkt att bidra till behöver utredas närmre med fokus på djurhälsa, livsmedelssäkerhet och människors hälsa.

Avel och semin

Utredningen föreslår att avelsfrågor ges högre prioritet hos forskningsfinansiärerna, att det inhemska avelsarbetet och att tillgången till svenskt avelsmaterial stärks, att den genetiska kompetensen ökas samt att behovet av tillgång till inhemsk avels- och seminverksamhet betonas.

Jordbruksverket håller med utredaren om vikten av tillgång till inhemsk avel- och seminverksamhet för en långsiktigt hållbar livsmedelsproduktion. Att det finns ett inhemskt avelsarbete och säkerställd tillgång till avelsmaterial är även viktigt ur ett beredskapsperspektiv. Vi bedömer därför att den svenska beredskapen gällande tillgång till avelsmaterial behöver utredas. I detta ingår också att utreda vilken betydelse den frysta genbanken respektive Tjurbanken har för svensk forskning och beredskap. Ytterligare forskning inom avelsområdet skulle kunna bidra till att stärka utvecklingen av avel- och seminverksamhet i Sverige.

³ Artikel 4 i rådets direktiv 96/22/EG av den 29 april 1996 om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell och tyreostatisk verkan samt av β -agonister vid animalieproduktion.

Konkurrenskraft och djurskyddskrav

Den svenska modellen

Utredaren föreslår att värna och utveckla den svenska modellen med förebyggande djurskyddsarbete genom samarbete och samverkan mellan näring, myndigheter, akademi och andra organisationer.

Vi delar utredarens uppfattning om att arbetsmodellen har varit framgångsrik. Vi ser att det är nödvändigt att bibehålla detta arbetssätt för att även framåt kunna säkra ett gott djurskydd, en god djurhälsa och smittskydd, livsmedelssäkerhet samt låg läkemedelsanvändning som motverkar antibiotikaresistens.

Djurskyddslagstiftningens utveckling, omfattning och utformning

Utredaren föreslår att regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att minska det totala antalet bestämmelser på djurskyddsområdet. Vidare föreslås att Jordbruksverket i högre utsträckning och där så är lämpligt och inte riskerar djurskyddet eller ojämlika förhållanden för djurägarna, införa ytterligare flexibilitet i Jordbruksverkets föreskrifter, till exempel genom fler målstyrda bestämmelser eller bestämmelser med villkor samt förenkla och så långt möjligt minska detaljeringsgraden. Utredaren föreslår även att Jordbruksverket ska ta fram en årlig redovisning av resultatet av ovanstående arbete till regeringen.

Det ligger en tung administrativ börda på lantbrukare men vi delar inte uppfattningen att det finns många administrativa bördor inom djurskyddsområdet då det bara finns några få administrativa bestämmelser som specifikt hör till djurskyddsområdet. De flesta av dessa finns i EU-lagstiftning eller i lag och förordning. Jordbruksverket arbetar aktivt med att minska den faktiska regelbördan och den upplevda bördan genom att göra reglerna enkla och tydliga. Regelförenkling är högsta prioritet på myndigheten och vi kommer fortsätta arbeta med detta oavsett regeringsuppdrag.

Utredaren menar att det råder obalans mellan sätten att reglera med en tyngdpunkt på mer specificerade bestämmelser. Vi delar inte den uppfattningen och bedömer att utredningen inte analyserat utformningen av dagens regelverk tillräckligt. På djurskyddsområdet finns det idag många exempel på målstyrda eller funktionsinriktade bestämmelser. Vår bild är att dessa regler fungerar väl för en del djurhållare som kan dra nytta av att hitta lösningar som passar deras verksamhet. Andra uppfattar reglerna dock som otydliga vilket skapar oro för att man gör fel. En högre detaljeringsgrad ger ökad tydlighet och förutsägbarhet men innebär samtidigt ett mer begränsat handlingsutrymme för djurhållaren. Vi behöver alltid göra en avvägning mellan behovet av handlingsutrymme och att regelverket är tillräckligt tydligt och förutsägbart för att säkra såväl djurskydd som tryggheten för djurhållaren att veta att den gör rätt och exempelvis investera i djurstallar.

Bete och utevistelse för får och nötkreatur i köttproduktionen

Utredningen föreslår att Jordbruksverket ser över möjligheten att öka flexibiliteten i lagstiftningen när det gäller bete och utevistelse för får och nötkreatur i köttproduktion. Syftet är att det skulle göra det möjligt att hålla vissa djur inne längre tid på försommaren för slutgödning och längre tid ute på bete för att kunna utnyttja foder i form av bete längre tid på hösten utan krav på ligghall.

Jordbruksverket avstyrker förslaget.

Krav på utomhusvistelse för får och nötkreatur och möjlighet till slutgödning

De nötkreatur som utredningen avser är hondjur och stutar över 6 månader som hålls för köttproduktion. Dessa djur ska hållas på bete eller på annat sätt ges möjlighet till utevistelse⁴ under 2–4 månader, beroende på geografisk placering⁵. Det finns inga krav på att utomhushållningen måste vara sammanhängande, så det finns en flexibilitet som gör det möjligt att hålla nötkreaturen inne för slutgödning såväl i början av sommaren som i slutet.

När det gäller motsvarande regler om utevistelse för får så finns även där en flexibilitet. Dessa regler anger att får ska hållas på bete eller ges tillfälle att vistas ute under 2–4 månader beroende på var produktionen bedrivs⁶. Det är reglerat under vilka omständigheter det är tillåtet att hålla fåren inne⁷, exempelvis vid onormala väderförhållanden för att skydda djur eller mark, om det finns en omedelbar fara för vård, skötsel och behandling. Djur som ska gå till slakt behöver inte släppas ut på bete eller på annat sätt vistas utomhus om de har anmälts för slakt och ska slaktas innan den 15 juni.

Trots en välplanerad betes- och utomhushållning kan det i enskilda fall uppstå situationer då lantbrukaren behöver hålla djuren inne, vilket skulle kunna medföra att man inte klarar tidskraven för när djuren ska hållas ute. Om det finns sådana särskilda skäl finns möjlighet att ansöka om undantag från Jordbruksverkets föreskrifter. Vi har inte fått in någon sådan ansökan för dessa djurslag eller djurkategorier.

⁴ 2 kap. 4 § djurskyddsförordningen (2019:66).

⁵ 6 kap. 4–6 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.; Saknr L104.

⁶ 6 kap. 4 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:21) om fårhållning inom lantbruket m.m.; Saknr L107.

⁷ 6 kap. 5 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:21) om fårhållning inom lantbruket m.m.; Saknr L107.

Utegångsdjur under kallare perioder

Utegångsdjur ska under den kalla årstiden när betestillväxt inte sker ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats⁸. Syftet med bestämmelsen är att den ska vara flexibel så att den ska fungera utifrån hela landets förutsättningar, dvs. en målinriktad bestämmelse med funktionskrav. Den ska också fungera beroende på vad det är för väderförhållanden (åren skiljer sig åt).

SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd har på uppdrag av Jordbruksverket sammanställt forskning kring hållande av nötkreatur och får utomhus, med eller utan ligghall, under förutsättningar som är relevanta för svenskt vidkommande⁹. Av detta yttrande framgår bland annat att kyla, nederbörd, vind och solinstrålning utgör exempel på yttre faktorer som påverkar djurens värmebalans. Det framgår också att det finns behov av ytterligare forskning kring djurvälståndsmässiga konsekvenser av utomhushållning vintertid.

Jordbruksverket bedömer att det behövs ytterligare forskning kring klimatets påverkan på djurvälstånd vid utomhushållning och vi inväntar EFSA:s kommande rapport om djurvälstånd för nötkreatur.

Golvutformning i grisboxar

Utredningen föreslår att Jordbruksverket ska se över möjligheten att införa flexibilitet i lagstiftningen när det gäller placering av den fasta golvytan i grisboxar och se över kravet på andel fast yta.

Jordbruksverket har ett pågående arbete med att se över föreskrifterna som reglerar bland annat golvets utformning i boxar till grisar.

Transportörstillstånd vid transport av egna djur

Utredningen föreslår att Jordbruksverket ska se över möjligheten att förenkla och förtydliga kravet på transportörstillstånd vid transporter av egna djur.

Jordbruksverket inväntar resultatet av pågående förhandlingar inom EU om transporter innan vi bedömer ytterligare behov av att förenkla eller förtydliga kraven.

⁸ 6 kap. 11 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:18) om nötkreaturshållning inom lantbruket m.m.; Saknr L104 och 6 kap. 7 § Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:21) om fårållning inom lantbruket m.m.; Saknr L107.

⁹ SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd (2019). Promemoria. *Yttrande från SLU:s vetenskapliga råd för djurskydd om utgående nötkreatur och får*. SLU ID: SLU.scaw.2019.2.6-43

Frivilliga kontrollprogram på djurskyddsområdet

Utredaren föreslår att utreda möjligheten att ge Jordbruksverket bemyndigande att godkänna nya kontrollprogram och ändra i befintliga program på djurskyddsområdet.

Jordbruksverket tillstyrker utredarens förslag.

Forskning om omställning av uppbundet till lösdrift

Utredaren föreslår att kostnadseffektiv stallbyggnation och därtill kopplad teknik och system som ger god djurvälstånd och arbetsmiljö ska prioriteras i forskningsutlysningarna. Studier om hur befintliga stallar med uppbundet system inom mjölkproduktionen kan ställa om till lösdrift på ett kostnadseffektivt sätt, ska inkluderas.

Jordbruksverket tillstyrker delvis förslaget.

Jordbruksverket vill också se fortsatt forskning om kostnadseffektiva byggnader som ger god djurvälstånd och arbetsmiljö. Vi bedömer dock att det inte är motiverat att göra studier för användning av befintliga stallar vid omställning till lösdrift. Inom området ombyggnation av befintliga mjölkstallar finns redan mycket erfarenhet. Dessa byggnader är vanligtvis relativt smala och har låg takhöjd, vilket gör det svårt och dyrt att bygga om så att de uppfyller djurskyddslagstiftningens krav och blir tillräckligt rationella. Dessa byggnader används därför oftast till andra typer av djurhållning. Utöver detta är det svårt att genomföra studier som ger en heltäckande bild. Alla stallar har olika förutsättningar och studierna riskerar att inte bli applicerbara på tillräckligt många typer av befintliga byggnader.

Fortsatt finansiering för Kunskapsnavet för animalieproduktion (RISE)

Utredaren föreslår att regeringen ger Kunskapsnavet för animalieproduktion (RISE) fortsatt finansiering efter den nuvarande periodens utgång, förutsatt positiv utvärdering av verksamheten.

Jordbruksverket tillstyrker förslaget.

Jordbruksverket vill också peka på att det med CAP-medel görs pilotprojekt för två andra kunskapsnav vars ämnesområden lyfts fram i denna utredning som speciellt viktiga för jordbrukets konkurrenskraft; Kunskapsnaven för jordbrukets digitalisering samt Kunskapsnavet för företagsledning och entreprenörskap.

Beteskrav för mjölkkor i lösdrift

Utredningen föreslår att mjölkkor (lakterande och icke-lakterande) i lösdrift undantas från beteskravet i djurskyddsförordningen (2019:66).

Vi delar utredningens slutsats att förslaget kan underlätta för nya mjölkföretag att etableras, befintliga företag att expandera och kommer sannolikt underlätta för framförallt stora besättningar.

Att ta bort beteskravet skulle innebära en försämring av djurskyddet för mjölkkor. Det behöver utredas om djurskyddslagen (2018:1192) behöver ändras och om ett borttagande av kravet på bete skulle vara förenligt med 2 kap. 2 § djurskyddslagen, där det bland annat framgår att djuren ska kunna utföra sina naturliga beteenden. I förarbetena till djurskyddslagen anges att det som avses med naturligt beteende är bland annat att kor ska få beta och att detta är mycket viktigt för både uppbundna mjölkkor och för mjölkkor i lösdrift. Om riksdagen och regeringen har för avsikt att förändra betesreglerna föreslår Jordbruksverket att det utreds hur kompensatoriska åtgärder kan genomföras för att kompensera mjölkkons välfärd på andra sätt. Det saknas idag underlag för detta.

Att ta bort beteskravet kan som nämnts underlätta för företag, men det finns också fakta som pekar på försämrade djurvelfärd. Det är ytterst en politisk fråga att göra den målavvägningen. Jordbruksverket vill peka på några fakta och perspektiv inför regeringens ställningstagande.

För att kor ska ha en god välfärd är det viktigt att beta. Betet gör det också möjligt för kon att gå fritt, enkelt byta position och ligga ner och vila bekvämt. EFSA har granskat tillgänglig forskning 2023 där slutsatsen är att de rekommenderar att mjölkkor ska ha tillgång till bete¹⁰. Flertalet studier visar att bete har positiva effekter på djurens välfärd och hälsa¹¹. I en litteraturstudie från 2015¹² framgår att borttagandet av beteskravet skulle öka sjukligheten och därmed antibiotikaanvändningen i berörda besättningar och dessutom orsaka djurhållarna ekonomiska förluster. I samma artikel framkommer även att hältfrekvensen beräknas fördubblas om korna ständigt skulle hållas inomhus.

Att djur går på bete är positivt ur ett beredskapsperspektiv. Robustheten för produktionen och gården ökar om djuren är vana att själva gå ut och in ur stallet och om det finns iordningställda drivvägar och hagar i nära anslutning till stallet. Detta är viktigt vid exempelvis utrymning vid en brand och smittutbrott. Om samhället drabbas av många kriser samtidigt och ytterst krig kommer insatsvaror att vara begränsade så som drivmedel, reservdelar, inköpt foder m.m. Det innebär

¹⁰ EFSA Panel on Animal Health and Animal Welfare (AHAW) (2023). *Scientific Opinion on the welfare of dairy cows*. EFSA Journal 2023;21(5):7993.

<https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7993>

¹¹ Exempelvis Arnott, G., Ferris, C.P., O'Connell, N.E. (2017). *Review: welfare of dairy cows in continuously housed and pasture-based production systems*, Animal. Volume 11, Issue 2, 2017, Pages 261–273. <https://doi.org/10.1017/S1751731116001336>

¹² Ekesbo, I. (2015). *Litteraturgenomgång. Sommarbete för mjölkkor – hälsotillstånd, fertilitet, mjölkavkastning, ekonomi*. Svensk veterinärtidning, volym 67, nummer 8-9, 2015.

<https://res.slu.se/id/publ/71193>

en ökad robusthet om djuren själva till del har möjlighet att näringsförsörja sig genom att beta stor del av året. En förutsättning för detta är att stallet ligger på ett sätt och i övrigt är utformat så att djuren kan röra sig ut och in, samt att det finns tillgång till betesmarker i relativ närhet till stallet.

Svensk animalieproduktion är känd för sitt höga djurskydd och sin goda djurhälsa och där är beteskravet en viktig del. Beteskravet är inte bara viktigt ur djurskyddssynpunkt utan även ur ett samhällsperspektiv då det bidrar till låg antibiotikaanvändning. Både djurhälsa och djurskydd ska ses i ett One health-perspektiv och där är lantbrukarens arbete med djurvälstånd och djurhälsa på gården avgörande och bidrar till en låg och hållbar användning av antibiotika.

Utredningen har inte analyserat vad förlusten av mervärde av bete skulle betyda för mjölk- eller köttnäringen. Livsmedelsstrategin anger att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Kravet på bete är ett av kriterierna som används i offentlig upphandling, vilket gör att exempelvis cirka 90 procent av nötkött i offentlig försäljning har sitt ursprung från Sverige¹³. Vi bedömer att konsekvenserna för offentlig upphandling behöver utredas vidare.

Det finns skäl att utreda om lantbrukaren skulle kunna få stöd för att hålla kor på bete om beteskravet togs bort. Enligt nuvarande regelverk¹⁴ kan inte ersättning ges till sådant som följer av lagstiftning eller som är praxis. Att ha djuren på bete bedömer vi skulle ses som praxis då det av LRF:s mjölkbondepanel framgår att 74 % av mjölkbönderna, även de med lösdriftssystem, skulle fortsätta ha korna på bete. Det är således oklart om ett betesstöd skulle kunna införas i Sverige om inte EU:s regelverk förändras.

Sedan beteskravet infördes i djurskyddslagen år 1988 har Jordbruksverket ett flertal gånger ändrat reglerna kring hur betesdriften får ske. Idag finns flexibiliteten att kunna styra betet efter gårdens förutsättningar och väderlek utan att detta medför några administrativa bördor för företagen. Jordbruksverket får idag mycket få ansökningar om undantag från betesreglerna och de vi får rör i de flesta fall enbart dispens från betestidens längd. Behovet av undantag beror oftast på att det uppstått förseningar i byggnadsarbeten på gården som påverkar betesdriften. Vår

¹³ Livsmedelsgrossisterna (2024). *Slopas beteskrav hindrar försäljning av svenskt nötkött inom offentlig sektor*. <https://www.livsmedelsgrossisterna.se/slopas-beteskrav-hindrar-forsaljning-av-svenskt-notkott-inom-offentlig-sektor/>.

¹⁴ Artikel 31 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/2115 av den 2 december 2021 om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsstaterna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitik (strategiska GJP-planer) och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) samt om upphävande av förordningarna (EU) nr 1305/2013 och (EU) nr 1307/2013.

bedömning är därför att det finns en ändamålsenlig flexibilitet i det nuvarande regelverket.

Utredarens förslag gör ingen skillnad mellan olika lösdriftsstallar. Vår bedömning är att det finns påtagliga skillnader mellan nyare och äldre lösdriftsstallar och att de därmed skulle vara olika lämpade för kor att vistas året runt i. Äldre lösdriftsstallar saknar ofta både det utrymme, ljus och luft som kännetecknar nyare stallar. Numera är oftast stallgångar bredare, liggbåsen är längre och bredare samt med madrasser för bättre liggkomfort. Utformning av liggbås, gångar och golvytor påverkar stallmiljön i sin helhet och har stor betydelse för kornas ben- och klövhälsa.

Utredaren har haft i uppdrag att jämföra regler i andra länder med svenska regler. Vi bedömer att det är svårt att jämföra då olika länder har olika förutsättningar, bland annat olika klimat och tillgång till mark. Den svenska djurskyddslagen ställer också högre krav på exempelvis att djur ska få bete sig naturligt än vad som krävs i många andra länder.

Djurskyddet i EU och globalt

Utredaren föreslår att regeringen fortsatt ska arbeta för skärpt djurskyddslagstiftning inom EU och globalt, för en korrekt och restriktiv användning av antibiotika samt fortsätta arbeta för likvärdig tolkning, tillämpning och efterlevnad av EU:s djurskyddslagstiftning i de olika medlemsstaterna. Vidare föreslår utredaren att ersättningar, övergångstider och andra villkor ska ges på motsvarande sätt och nivå till svenska animalieproducenter som till andra producenter i EU i det fall ombyggnationer eller andra åtgärder skulle krävas på grund av EU:s nya djurskyddslagstiftning. Jordbruksverket delar utredarens bedömningar i dessa frågor.

Utredningen kommenterar nya bedövningsmetoder vid slakt. Jordbruksverket bedömer att det är av stor vikt att nya bedövningsmetoder utvecklas för att stärka djurskyddet vid slakt. Vid revideringen av Jordbruksverkets föreskrift för slakt och avlivning¹⁵ kommer dock inga nya metoder att föreslås utan vi inväntar internationell forskning samt ny EU-lagstiftning på området.

Djurskyddskravens påverkan på djurhälsa och läkemedelsanvändning (Kapitel 5)

Jordbruksverket är positiv till att mer forskningsmedel avsätts för att stärka djurskydd och djurhälsa. Vi delar däremot inte utredningens resonemang eller

¹⁵ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2019:8) om slakt och annan avlivning av djur; Saknr L22.

slutsatser om att det saknas vetenskapliga bevis för ett samband mellan djurskyddslagstiftningen och djurhälsa. De krav som idag finns i djurskyddslagstiftningen har tagits fram utifrån studier där olika faktorerers effekt på djurskydd och djurhälsa har undersökts. Den vetenskapliga kopplingen till djurhälsa finns alltså redan visade i den forskning som reglerna är baserade på. Detta gäller exempelvis kraven på bete för mjölkkor¹⁶, grovfoder till kalvar¹⁷ eller att suggor inte ska hållas fixerade¹⁸. Eftersom utredningen inte tittat närmare på detta bedömer vi att det är oklart om det finns ett behov av att SVA gör litteraturundersökningar på området.

Förprovning av djurstallar (Kapitel 6)

Kravet på förprovning av djurstallar

Utredaren föreslår att förprovning ska behållas men förbättras och förenklas.

Jordbruksverket tillstyrker förslaget.

Vi delar utredarens bedömning om att förprovningen ska behållas då den är en del av det viktiga förebyggande djurskydds- och djurhälsoarbetet i Sverige och att förprovningen har bidragit till ett gott djurskydd och besparat djurhållarna kostsamma ombyggnationer i efterhand. Vi instämmer i att det råder samstämmighet om att förprovningen har utvecklats i rätt riktning men att den kan förbättras ytterligare i takt med nya arbetssätt och utveckling av digital teknik hos länsstyrelserna.

Förprovningens omfattning

Utredaren föreslår att förprovningen även fortsättningsvis ska omfatta endast stallbyggnaden och inte områden utanför denna. Jordbruksverket avstyrker förslaget. Vi bedömer liksom tidigare¹⁹ att rådande förhållanden och förutsättningar utanför stallbyggnader bör ingå i förprovningen. De yttre förhållandena kan vara avgörande för om den planerade djurhållningen i sin helhet kan bedrivas i enlighet med övriga bestämmelser inom djurskydds- och

¹⁶ EFSA Panel on Animal Health Animal Welfare (AHAW) (2023). *Scientific Opinion on the welfare of dairy cows*. EFSA Journal 2023; 21(5):7993. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7993>

¹⁷ EFSA Panel on Animal Health Animal Welfare (AHAW) (2023). *Scientific Opinion on the welfare of calves*. EFSA Journal 2023; 21(3):7896. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.7896>

¹⁸ EFSA Panel on Animal Health Animal Welfare (AHAW) (2022). *Scientific Opinion on the welfare of pigs on farm*. EFSA Journal 2022; 20(8):7421. <https://doi.org/10.2903/j.efsa.2022.7421>

¹⁹ Jordbruksverket (2008). *Ett djurskydd i förändring – genom tillämning av djuruomsorgsprogram, likvärdiga och riskbaserade kontroller samt utvecklad förprovning*. Rapport 2008:24. https://www2.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/trycksaker/Pdf_rapporter/ra08_24.pdf

djurhälsoområdet. Vi ser att förprovningen behöver anpassas bättre till så väl rådande som framtida förutsättningar. Detta inte minst beroende på att vi ser behov av ytterligare åtgärder för att förebygga spridning av zoonoser och andra smittsamma sjukdomar. Vi bedömer därför att smittskyddet bör implementeras i förprovningen. Vi har tidigare kommenterat detta i två rapporter²⁰.

Utredaren föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att utreda om ekonomiskt stöd kan införas för frivilliga smittskyddssamråd. Vi ser positivt på att smittskyddssamråd genomförs och har inga invändningar mot att undersöka möjligheten att ge ekonomiskt stöd för sådan verksamhet inom ramen för reglerna om statligt stöd.

Handläggning och beslut koncentreras, kompetens och rättssäkerhet stärks

Utredaren föreslår att de sex civilområdesansvariga länsstyrelserna ska ansvara för handläggning och beslut i förprövningsärenden.

Jordbruksverket tillstyrker delvis förslaget.

Jordbruksverket bedömer att det kan finnas fördelar med att koncentrera förprovningen till färre myndigheter och vissa geografiska platser eller efter djurslag²¹. Utredaren menar att en av fördelarna med att koncentrera förprovningen till färre länsstyrelser ger förprövningshandläggarna bättre förutsättningar att göra likvärdiga bedömningar och därmed öka rättssäkerheten. Jordbruksverket delar utredarens synpunkter anser att en koncentration av handläggningen bland annat skulle kunna förenkla samsynen samt bidra till ökad resurseffektivitet.

Utifrån förprövningsstatistiken år 2024 så utgör förprövningsansökningarna i Götaland den större delen av det totala antalet ansökningar. Var djurstall byggs påverkas av ett flertal faktorer som exempelvis slakteriernas lokalisering och tillgång till bruksbar mark och vatten. I dag är specialistkunskapen inom förprovning kopplad till de län där det byggs mycket stallar inom de specifika djurslagen. Vi är tveksamma till att det just är de civilområdesansvariga länsstyrelserna som är mest lämpade att handlägga förprövningsärenden och anser att det här förslaget måste utredas mer för att hitta en lämplig lösning.

²⁰ Rapport 2008:24 enligt fotnot 18 samt Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (2022). *Regeringsuppdrag om nya zoonoser. Uppdrag att granska djurhållning med avseende på risken för uppkomst och spridning av nya smittor mellan djur och människa.* Rapport 2022:3.
https://www2.jordbruksverket.se/download/18.7a483ad181c2b0f51853b09/1656920759508/ra2_2_3.pdf.

²¹ Jordbruksverket Rapport Bilaga dnr. 5.2.17-9955/18.

Utredaren föreslår att det införs ett bemyndigande till Jordbruksverket att föreskriva om vilka kompetenser som ska finnas på den prövande myndigheten. Jordbruksverket avstyrker förslaget. Vi bedömer att länsstyrelserna har kännedom om vilken kompetens som behövs för att utföra arbetsuppgiften.

Vidare föreslår utredaren att regeringen ger Sveriges lantbruksuniversitet eller annat lämpligt lärosäte i uppdrag att ta fram utbildningsprogram eller kursblock med särskild inriktning på lantbruksbyggnader och djurmiljö. Jordbruksverket tillstyrker förslaget då det ligger i linje med vad Jordbruksverket tidigare har föreslagit²².

Förprovningen förenklas

Utredaren föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att se över möjligheten att reglera en skyldighet för länsstyrelsen att erbjuda djurhållare ett digitalt eller fysiskt förmöte inför att en förprövningsansökan skickas in. Jordbruksverket avstyrker förslaget. Länsstyrelserna kan vidta lämpliga åtgärder för att tillgodose lantbrukarnas behov av möten och annan dialog inom 9 § förvaltningslagen (2017:900) där det framgår att myndigheten får besluta att handläggning helt eller delvis ska vara muntlig. Flertalet länsstyrelser erbjuder idag ett förmöte inför en kommande förprövningsansökan.

Vidare föreslår utredaren att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att utforma en ordning för att godkänna standardiserade byggnadslösningar och inredningar, dvs. typgodkännanden. Om djurhållaren väljer sådana typgodkända byggnadslösningar utgår kravet på förprovning. Jordbruksverket tillstyrker förslaget. Vi ser att typgodkända byggnadslösningar, inredningar m.m. skulle kunna innebära en förenkling för djurhållare genom att de då är säkra på att det typgodkända är tillåtet att använda. Det skulle också underlätta vid förprovningen. Vi ser också att det kan bidra till utvecklingen av standardiserade bygglösningar som är väl beprövade. Det är dock viktigt att tänka på att effekterna beror till stor del på vilket intresse som finns inom näringen och berörda inredningsföretag m.fl. I dag är det begränsat med färdiga moduler för djurhållning och de flesta djurhållare behöver anpassa sina stallar och lösningar efter den egna gårdens specifika förutsättningar och möjligheter.

Utredaren föreslår att regeringen ger Jordbruksverket i uppdrag att se över möjligheterna att undanta fler byggnadsåtgärder av enklare slag från förprovningen samt att föreslå vilka enklare byggnadsåtgärder som kan undantas från besiktning. Jordbruksverket tillstyrker förslaget.

²² Jordbruksverket (2018). *Kunskapsförsörjning för konkurrenskraftigt stallbyggande*. Rapport 2018:15.

https://www2.jordbruksverket.se/download/18.1bb965d0162d71b85cc26ef/1524031340087/ra18_15.pdf

Innovation och forskning (Kapitel 7)

Förprovning av ny teknik

Utredaren föreslår att möjligheten att ta bort eller förenkla kravet på ny teknikprovning ska utredas.

Jordbruksverket avstyrker förslaget.

Utredaren framför bland annat att ny teknikprovning är ett hinder för företagens möjlighet att använda nya tekniska lösningar. Genom att ansöka om ny teknikprovning måste Jordbruksverket pröva ett godkännande av tekniken. Ett godkännande innebär att den i samma stund också får användas, utan att djurskyddsföreskrifterna behöver ändras. Provning av ny teknik innebär därför en möjlighet för företag att på ett snabbare sätt än annars få använda den nya tekniken. Användning av ny teknik som godkänts innebär också en trygghet för djurhållaren. Jordbruksverket får sällan frågor om ny teknik och vi har inte haft någon sådan ansökan sedan år 2015. Mot denna bakgrund är vår bedömning att kravet på ny teknikprovning i sig inte hindrar utvecklingen eller användningen av ny teknik. Vi bedömer också att det finns flera exempel där ny teknikprovning har gjort nytta genom att förhindra felinvesteringar och djurlidande.

Teknik som har genomgått motsvarande process för godkännande i ett annat EU-land, Turkiet eller en Efta-stat som har undertecknat EES-avtalet behöver inte godkännas igen i Sverige om den svenska djurskyddsnivån uppnås. På så sätt fattar inte Jordbruksverket något beslut om godkännande i de fall det handlar om ny teknik som godkänts i annat land, som det framställs i utredningen.

Utredaren menar att det är svårt att garantera att den svenska djurskyddsnivån uppnås och att det kan ställas krav på kostsamma försök, vilket gör att företag tvekar att ansöka om godkännande av ny teknik på den svenska marknaden. Vi delar inte utredarens uppfattning att det hindrande kravet ligger i bestämmelser om provning av ny teknik. Vi menar att det i så fall ligger i att vi generellt har strängare djurskyddsregler än många andra länder. Vi vill understryka att oavsett om det är fråga om ny teknik eller inte gäller så måste all djurhållning och hantering av djur leva upp till den djurskyddsnivå som följer av den svenska djurskyddslagstiftningen.

Virtuella stängsel

Utredaren föreslår att både virtuella elstängsel och fysiska elstängsel ska omfattas av undantaget i 2 kap. 17 § djurskyddsförordningen.

Jordbruksverket avstyrker förslaget.

Jordbruksverket är positiva till innovation och att det tas fram ny teknik inom lantbruket. Vi bedömer att virtuella stängsel kan vara en fördel ur ett konkurrenskraftsperspektiv, särskilt om det används för nötkreatur, får eller get på exempel naturbetesmarker eller andra marker där det är svårt att placera fysiskt elstängsel. Om det är rätt utformat kan det finnas en potential för naturbeten som har den största biologiska mångfalden. EU:s förordning om restaurering av natur²³ tar sikte på den typen av marker. Vi ser att det är viktigt att komma vidare med mer forskning inom detta område och föreslår att mer grundliga studier genomförs för att utreda de virtuella stängslens påverkan på djurens välfärd.

Vi avstyrker dock förslaget som det är formulerat i utredningen som innebär att det skulle vara tillåtet att använda virtuella stängsel på alla djurarter, vid alla åldrar och på alla platser, oavsett miljöns eller djurens lämplighet. För de flesta djurarter saknas det helt forskning på hur djuren reagerar på dessa system, hur det skulle fungera och vilken djurvälstånd de skulle ha. Detta gäller exempelvis för hästar och grisar i olika åldrar. För nötkreatur, får och get finns det däremot en del forskning men denna forskning visar också på djurvälståndproblem som måste beaktas. Idag saknas det vetenskapligt stöd för att denna teknik ger djuren en god djurvälstånd och därmed uppfyller djurskyddslagens grundläggande krav som anger att utrustning inte får användas på ett sätt som kan orsaka djuret lidande eller skada. Utredningen har inte heller redogjort för hur animaliedirektivet ska uppfyllas avseende skydd mot rovdjur om detta tillåts.

År 2019 gjorde det vetenskapliga rådet för djurskydd vid SLU en utvärdering och deras bedömning var att det saknas forskning på inlärningsförmåga, stressnivå och påverkan på välfärd hos de individer som utsätts för många elstötter samt studier av långsiktiga effekter av virtuella stängsel i jämförelse med vanliga elstängsel. Det är få studier efter det som har undersökt hur djurens välfärd påverkas av virtuella stängsel och de studier som utredningen nu hänvisar till behöver utvärderas vetenskapligt. I en av dessa studier fick exempelvis två av totalt sju nötkreatur tas ut ur studien då dessa fick för många stötter²⁴ och dessa djurs välfärd är oklar. I en annan studie fick djuren beteendestörningar²⁵.

Enligt vetenskapliga rådets rapport och bedömningar finns det individuella skillnader i inlärningskapacitet och beteende och detta är ett potentiellt välfärdproblem. Enligt rådets rapport noterades i vissa studier en variation på 3–24 elstötter mellan individer. Djurskyddslagen ska säkra en god välfärd för alla djur

²³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1991 av den 24 juni 2024 om restaurering av natur och om ändring av förordning (EU) 2022/869.

²⁴ Wahlund, L. (2024) *Cattle adaptation to virtual fences in semi-natural pastures with multiple virtual borders*. Lic-avh. Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
<https://doi.org/10.54612/a.18civrcstn>

²⁵ Fuchs, P., Stachowicz, J., Sneider, M. K., Probo, M., Bruckmaier, R. M., Umstätter, C. (2024) *Stress indicators in dairy cows adapting to virtual fencing*. Journal of Animal Science, Volume 102, skae024. <https://doi.org/10.1093/jas/skae024>

vilket innebär att om vissa djur får ett stort antal elstötar och att vissa uppvisar beteendestörningar i försöken är det problematiskt. Idag är det förbjudet att använda el i syfte att styra djurens beteende, exempelvis kodressörer, elavvisare i mjölkningsrobotar och elhalsband till hund. Förbudet infördes i djurskyddsförordningen eftersom man vet att elstötar kan ha betydande negativ påverkan på djur. Några av de vanligaste effekterna är psykisk och fysisk stress, så som ökad hjärtfrekvens och andning, beteendeförändringar, skador och långvarig stress.

Utredaren framför att det i dagsläget krävs att virtuella stängsel godkänns som ny teknik för att få användas. Mot bakgrund av det vill vi framföra att Jordbruksverket hittills inte yttrat sig i frågan om virtuella stängsel omfattas av kravet på ny teknikprovning. Vi har inte heller fått in någon ansökan eller formell förfrågan om detta.

Kontroller och administrativ börda (Kapitel 8)

Utredningen har i hearingar och möten med olika intressenter fått in ett flertal synpunkter avseende de officiella veterinärernas kontroller på slakterier. Så som systemet är utformat i dag saknar djurhållarna möjlighet att överklaga de bedömningar som görs av officiella veterinärer på slakterier. Frågan är lyft i uppdraget om översynen av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan²⁶.

Utredaren föreslår att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att ta fram och genomföra kalibreringsutbildningar avseende djurskydd för länsstyrelserna och för de officiella veterinärerna på slakterier samt att branschaktörer bör inkluderas vid dessa utbildningar. Jordbruksverket tillstyrker förslaget. Vi har goda erfarenheter av de kalibreringsutbildningar som vi tagit fram och genomfört under åren och ser positivt på att ta fram och genomföra ytterligare insatser anseende djurskydd och kontroll i samband med slakt. Vi ser att detta behöver göras inte minst beroende på de ändrade djurskyddsföreskrifter inom området som vi håller på att ta fram och som beräknas vara klara kring årsskiftet 2025–2026. Behovet av kalibreringsutbildningar har också lyfts fram i diskussionerna i samband med Jordbruksverkets regeringsuppdrag om minskat matsvinn²⁷.

Utredaren föreslår att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att göra en översyn och uppdatering av vägledningen för djurskyddskontroll på slakteri i den del som avser de officiella veterinärernas kontroll av djurskydd. Vägledningen för djurskyddskontroll på slakterier uppdateras kontinuerligt och det pågår just nu en

²⁶ En översyn av kontrollorganisationen och finansieringen av kontroll i livsmedelskedjan för att förenkla för företag, LI 2023:09, dir. 2023:170.

²⁷ Uppdrag att genomföra åtgärder under 2020–2025 inom ramen för livsmedelsstrategin, Näringsdepartementet N2019/03245/DL.

revidering av nationella föreskrifter för slakt och som en del i det arbetet kommer även vägledningen att uppdateras.

Utredaren föreslår att regeringen ska ge Jordbruksverket i uppdrag att undersöka möjligheten att ge djurhållare rätt till avstämning med officiell veterinär inför transport av djur till slakteri. Den här frågan tas om hand i utredningen om kontrollorganisationen inom livsmedelskedjan som nämns ovan.

Ersättningssystem (Kapitel 9)

Miljöersättning för vallodling

Utredaren föreslår att regeringen ska överväga möjligheterna att återinföra miljöersättning för vallodling inom CAP.

Jordbruksverket har, på uppdrag av regeringen, lämnat ett förslag till utformning av miljöersättning för vallodling i december 2024 och det beräknas träda i kraft år 2026.

Konsument och märkning (Kapitel 11)

EU-kommissionen har angett att de ska lägga fram förslag på en EU-gemensam djurvälståndsmärkning. När ett sådant förslag kommer att presenteras och hur en sådan märkning skulle se ut är dock fortfarande oklart. Sverige har initialt varit positivt till en sådan märkning eftersom det bedömts kunna höja djurskyddet inom EU. Hur Sverige slutligen bör ställa sig i frågan bedömer vi dock beror på hur systemet utformas så att det exempelvis inte missgynnar de medlemsstater som har längre gående nationell djurskyddslagstiftning.

Ikraftträdande (Kapitel 14)

Utredaren föreslår att ändringar i 2 kap. 3 och 17 §§ och 6 kap. 2 och 3 §§ djurskyddsförordningen (2019:66) ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Vi bedömer att ikraftträdandetiden är mycket kort, särskilt mot bakgrund av att utredarens förslag gällande 6 kap. 2 och 3 §§ djurskyddsförordningen innebär en omorganisation av länsstyrelserna.

I detta ärende har generaldirektören Christina Nordin beslutat. Maria Ekengard har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också chefsjuristen Ida Lindblad Hammar, Annett Kjellberg, Olof Johansson, Josefine Bjerking, Gustav Hellgren och Amanda Edlund deltagit.

Christina Nordin

Maria Ekengard

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.